

»Mladi za napredek Maribora 2021«

38. srečanje

LJUDSKO PETJE KOT SPREMLJEVALEC LJUDSKIH PLESOV PRI IZVEDBI ODRSКИH NASTOPOV

Raziskovalno področje: NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

Avtor: ZALA VODUŠEK
Mentor: DANIJELA KAJZER, MATEJA VODUŠEK,
MITJA VODUŠEK
Šola: OŠ LEONA ŠTUKLJA MARIBOR
Število točk: 153/170

Maribor, marec 2021

»Mladi za napredek Maribora 2021«

38. srečanje

**LJUDSKO PETJE KOT SPREMLJEVALEC
LJUDSKIH PLESOV PRI IZVEDBI ODRSКИH
NASTOPOV**

Raziskovalno področje: NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

Maribor, marec 2021

Kazalo vsebine

1	Uvod.....	1
1.1	Namen in cilji raziskovalne naloge	2
1.2	Predvidene metode za doseganje ciljev raziskovalne naloge.....	2
1.3	Raziskovalna vprašanja v raziskovalni nalogi	2
2	Slovenska ljudska glasba	4
2.1	Začetki slovenske ljudske glasbe	4
2.2	Značilnosti slovenskih ljudskih pesmi	5
2.3	Vrste slovenskih ljudskih pesmi.....	6
3	Zgodovina slovenskih ljudskih plesov	8
3.1	Tipi plesov.....	9
3.2	Slovenski ljudski plesi	9
4	Folklorna dejavnost na Slovenskem	11
4.1	Stopnje plesa	12
4.2	Koreografija folklornih skupin.....	13
4.3	Vrednotenje folkloriziranih oblik plesa.....	14
5	Analiza odrskih nastopov	15
6	Intervju	18
6.1	Namen intervjuja.....	18
6.2	Intervju z Aleksandro Petrovič in Markom Pukšičem	18
6.3	Intervju z Anjo Godec	22
7	Ugotovitve	28
7.1	Analiza odrskih nastopov in intervjujev	28
7.2	Razlaga in odgovori na zastavljena raziskovalna vprašanja	31
8	Družbena odgovornost.....	33
9	Zaključek	34
	Viri in literatura	36
	Seznam slik.....	37
	Priloge.....	39

Kazalo slik

Slika 1: Pevke odrasle folklorne skupine KUD Študent Maribor	4
Slika 2: Harmonikaš	5
Slika 3: Pevci in pevke mladinske folklorne skupine KUD Študent.....	7
Slika 4: Skupinski ples v zaprtem krogu	8
Slika 5: Ples s kozarcem na glavi	9
Slika 6: Poustvarjanje slovenskega ljudskega plesa.....	10
Slika 7: Nastop folklorne skupine KUD Študent Maribor	11
Slika 8: Ples v paru.....	12
Slika 9: Izraba odra – trojke	13
Slika 10: Odrska igra.....	14
Slika 11: Aleksandra Petrovič in Marko Pukšič.....	18
Slika 12: Anja Godec	22

Povzetek

Za raziskovalno področje naravna in kulturna dediščina ter izbrani naslov sem se odločila, ker že osem let plešem pri folklorni skupini in ker me tako slovensko ljudsko petje kot slovenski ljudski plesi zelo navdušujejo. Podrobneje sem jih želela raziskati skozi pripravo raziskovalne naloge.

Raziskovala sem slovensko ljudsko petje, slovenske ljudske plese, kako so med seboj povezani pri odrski igri, rabo rekvizitov, časovno in prostorsko raven folklornih nastopov ter zgodovino slovenskega ljudskega petja in plesov ter njihovo poustvarjanje znotraj današnjih folklornih skupin. Pri pisanju teoretičnega dela raziskovalne naloge sem uporabila razpoložljivo literaturo, knjige in internetne vire. Namen raziskovalne naloge je bil ugotoviti povezavo in prepletanje slovenskega ljudskega petja in plesov pri pripravi odrske igre in postavitvah v današnjih folklornih skupinah. Pričakovala sem, da bo raziskava pokazala, da sta petje in ples v današnjih folklornih skupinah tesno povezana, se prepletata, dopolnjujeta in si tako brez enega ali drugega današnjih odrskih postavitvev ne moremo predstavljati. Ogledala sem si posnetke nastopov folklornih skupin, jih analizirala skozi zastavljene kriterije, opravila intervjuje in zastavila raziskovalna vprašanja, na katera sem ob koncu raziskave podala odgovore, ki sem jih pridobila skozi raziskovanje. Ugotovitve sem predstavila v sklepnem delu naloge.

Ključne besede: slovensko ljudsko petje, slovenski ljudski plesi, folklora, folklorna skupina, odrska igra.

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici in koordinatorki raziskovalne dejavnosti na šoli ter staršema za vzpodbudo in pomoč pri nastajanju raziskovalne naloge.

Krajšave

JSKD	Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti
KD	Kulturno društvo
KUD	Kulturno umetniško društvo
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
ŽKUD	Železničarsko kulturno umetniško društvo

1 UVOD

Slovensko ljudsko petje in plesi, igre naših prednikov ter obujanje starih običajev me spremljajo že osem let, to je obdobje, v katerem sem bila najprej članica otroške, sedaj pa sem članica mladinske folklorne skupine. Spomnim se, da smo kot otroci naša druženja vedno začeli z igrami, ki so se jih igrali naši predniki, tudi z danes že pozabljenimi igrami (zemljo krast, ristanc, gnilo jajce, labirint, mačka in miš...). Nato smo se učili preprostih korakov, vrtenja, hopsanja, temu pa smo kmalu dodali tudi petje slovenskih ljudskih pesmi. Vsako leto smo se ob praznikih, kot so pustovanje, gregorjevo, jurjevanje, florjanovo, martinovanje, miklavževanje in koledovanje spomnili pomena praznikov in se o njih pogovorili. Ker smo bili vsi mestni otroci, ki smo sprva poznali le malokateri običaj, smo skozi pogovarjanje in obujanje običajev dobili vpogled v življenje naših prednikov. Naša druženja so bila vedno zelo zanimiva in sama sem jih zelo rada obiskovala. Poleg igre, plesa in petja ter obujanja naših običajev, so mi dala tudi precej prijateljic in prijateljev, s katerimi se še vedno družim, tudi izven folklore.

Otroci smo odrasčali in naša vaditelja sta se odločila, da nas razdelita v dve skupini – v mlajšo in starejšo otroško folklorno skupino, iz katere je nato nastala mladinska folklorna skupina. Naše delo je postalo resnejše, čas vaje se je podaljšal, začeli smo nastopati doma in v tujini, dobivali smo povabila na gostovanja. V tujini smo bili vedno zelo lepo sprejeti, hkrati pa smo se zavedali, da ohranjamo in predstavljamo našo kulturno dediščino tudi izven meja naše domovine.

Lansko leto smo imeli v načrtu tri gostovanja. Vsa gostovanja so na žalost odpadla, saj je praktično ves svet zajel virus, ki nam onemogoča potovanja, druženja, stike in tudi naše vaje. Zelo jih pogrešam, saj so mi poleg že omenjenega ohranjanja kulturne dediščine in druženja, vaje pomagale ohranjati tudi dobro fizično kondicijo. Upam, da se bo virus kmalu poslovil in da bomo lahko ponovno začeli z vajami in negovanjem slovenske kulturne dediščine tudi v naprej. In prav to me je vzpodbudilo, da sem se odločila, da pripravim raziskovalno nalogo, v kateri bom proučevala in raziskovala slovenske ljudske pesmi, slovenske ljudske plese in njuno povezavo pri poustvarjanju današnjih folklornih skupin.

1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen raziskovalne naloge bo raziskati slovenske ljudske pesmi, slovenske ljudske plesne in njuno povezavo pri poustvarjanju današnjih folklornih skupin.

Cilji raziskovalne naloge:

- proučiti obstoječo literaturo,
- raziskati povezavo in prepletanje slovenskega ljudskega petja in slovenskih ljudskih plesov pri pripravi odrske igre in postavitvah v današnjih folklornih skupinah,
- oblikovati kriterije za analizo nastopov folklornih skupin,
- ogled in analiza posnetkov odrskih nastopov folklornih skupin,
- narediti intervjuje z vaditelji folklornih skupin,
- podati ugotovitve.

1.2 Predvidene metode za doseganje ciljev raziskovalne naloge

Proučila bom literaturo s področja slovenske ljudske glasbe, slovenskih ljudskih plesov in delovanja folklornih skupin v današnjem času.

Pri raziskovanju bom uporabila metodo opazovanja in metodo individualnih intervjujev. Ogledala si bom posnetke nastopov folklornih skupin iz zadnjega državnega srečanja odraslih folklornih skupin in jih analizirala skozi zastavljene kriterije.

Zastavila bom raziskovalna vprašanja in opravila intervjuje z osebami, ki so povezane s folklorno dejavnostjo na Slovenskem. Pričakujem, da bom v pogovoru z njimi dobila podrobnejši in poglobljen pogled v delovanje današnjih folklornih skupin. Na ta način bom tudi dobila odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja.

1.3 Raziskovalna vprašanja v raziskovalni nalogi

Pri raziskovanju sem zastavila naslednja raziskovalna vprašanja:

- V1: Kaj je bistvo današnjih folklornih skupin?
- V2: Kako se izbere tema odrske priredbe?

- V3: Kako se vaditelji danes lotijo priprave odrske postavitve?
- V4: Kako vaditelji in vodje folklornih skupin izberejo primerne plesalce za glavne plesne pozicije in odrsko igro?
- V5: Kako sta ples in petje povezana v folklornem nastopu?
- V6: Kje vaditelji in vodje folklornih skupin dobijo ideje za odrske priredbe in postavitve današnjih folklornih nastopov?

2 SLOVENSKA LJUDSKA GLASBA

»Ljudska pesem je najstarejši del kulturne dediščine slovenskega naroda in hkrati sestavni del njegove današnje kulture« (Kumer, 2002, str. 7). Ljudje so že od nekdaj peli. Peli so predvsem po domovih in ob različnih priložnostih, kot na primer ob trgatvah, ličkanju, kolinah in na porokah, s pesmijo so si popestrili delo ali pa so prijetno preživeli prosti čas. Slovenska ljudska glasba in zlasti pesem je bila del življenja ljudi na podeželju, spremljala je tako vesele kot žalostne dogodke preprostih ljudi, kmetov in obrtnikov (Klemenčič, 2008, str. 9).

2.1 Začetki slovenske ljudske glasbe

Zanimanje za slovensko ljudsko glasbo se je začelo v sredini 19. stoletja, v času prebujanja narodne zavesti slovenskega naroda (Klemenčič, 2008, str. 5). Prvi zapisi slovenskih ljudskih pesmi segajo v 17. stoletje, nekateri zapisi, predvsem protestantskih pesmaric, so poznani že iz 16. stoletja, načrtno zapisovanje pesmi pa se je pričelo v začetku 19. stoletja v organizaciji ljubljanske Filharmonične družbe pod vodstvom Karla Štreklja, ki je v letih 1906 do 1913 zbral več kot 13.000 besedil z napevi (prav tam, str. 7). Zbiranje in raziskovanje slovenske ljudske glasbe se je nadaljevalo leta 1934 z ustanovitvijo Folklornega inštituta, ki ga je vodil France Marolt, ki velja za zbiralca, prirejevalca, raziskovalca slovenske ljudske glasbe in utemeljitelja slovenske etnomuzikologije (Klemenčič, 2008, str. 7 - 19). Leta 1970 je Glasbenonarodopisni inštitut v Ljubljani izdal prvo knjigo iz zbirke Slovenske ljudske pesmi (prav tam, str. 9).

Slika 1: Pevke odrasle folklorne skupine KUD Študent Maribor

(Vir: lastni vir)

Slika 1 prikazuje pevke odrasle folklorne skupine KUD Študent Maribor pri prepevanje slovenskih ljudskih pesmi.

2.2 Značilnosti slovenskih ljudskih pesmi

Za slovensko ljudsko pesem je značilno, da jo tvorita besedilo in melodija, pesem je večinoma peta in predstavlja celoto šele skupaj z melodijo (Terseglav, 2004, str. 5). Značilno je tudi da je petje vsaj dvoglasno ali raje večglasno, pevci pa pojejo vedno iz veselja in užitka do pesmi (Kumer, 2002, str. 13). Ljudska pesem zaradi svojih značilnosti, kot so večglasje, svoboden ritem in tempo, ob sebi ne potrebuje ritmičnih ali melodičnih glasbil, vendar pa se k ljudski pesmi lahko dodajajo tudi glasbila, najpogosteje je to harmonika (Gaberščik, 2007, str. 42). Slika 2 prikazuje harmonikaša. Terseglav (2004, str. 5 - 7) ugotavlja, da je ohranjenih veliko besedil, melodij slovenskih ljudskih pesmi pa veliko manj, saj večina zapisovalcev naše dediščine ni imela glasbene izobrazbe, zaradi česar marsikatera pesem danes ne živi več.

Slika 2: Harmonikaš

(Vir: lastni vir)

Pomembna značilnost slovenskih ljudskih pesmi je tudi variantnost, to pomeni, da ko se pesmi širijo od ust do ust oziroma od kraja do kraja, povsod dobijo kaj novega, na primer nov dialekt, manjše jezikovne in melodične spremembe, manjše spremembe v vsebini, v verzih in v ritmu

(Terseglav, 2004, str. 7). Kot navaja Klemenčič (2008, str. 9 – 19) se je slovenska ljudska pesem ohranjala med ljudmi, pogosto v različicah, saj slovenski etnični prostor ni velik in so pesmi prehajale ter se ohranjale v različnih krajevnih variantah, razen nekaterih, ki so ohranile svojo krajevno značilnost in razpoznavnost s posebno tematiko, kot je na primer pesem Ribniška, ki predstavlja Dolenjsko in njenega rojaka Ribničana, izdelovalca in prodajalca suhe robe. Večina slovenskih ljudskih pesmi je bila odpetih v duru z razmeroma umirjeno melodiko v pesemski in kitični zasnovi ter ritmiki, ki seže tudi v pet-delnost (prav tam). Slovenske ljudske pesmi so prepevali predvsem neuki in glasbeno neizobraženi pevci, največkrat v skupini, petje je bilo glasno in grleno, po navadi je tisti, ki je imel močnejšo pevsko žilico začel peti naprej (Močnik, Habjanič Gaberšek in Ivačič, 2007, str. 81).

2.3 Vrste slovenskih ljudskih pesmi

Po Pavlinu (1993, str. 179 - 202) slovenske ljudske pesmi delimo na:

- ljubezenske pesmi (Lepa Anka; Moja dekle je še mlada; Adijo, pa zdrava ostani),
- domovinske pesmi (Sem deklica mlada vesela; Oj, Triglav moj dom; Zakrivljeno palico v roki),
- pokrajinske pesmi (Po Koroškem, po Kranjskem; Prleška),
- pesmi z živalskimi motivi (Lisička je prav zvita zver; Žabe svatbo so imele),
- soldaške pesmi (Pozimi pa rožice ne cveto; Pobič sem star šele 18 let),
- veseljaške pesmi (En hribček bom kupil; Na planincih lušno biti) in
- razpoloženske pesmi (Dekle je po vodo šla; Jager pa jaga; Lipa zelenela je).

Po Klemenčiču (2008, str. 9 -11) pa slovenske ljudske pesmi delimo na:

- otroške pesmi,
- ljubezenske pesmi,
- svatovske pesmi,
- pustne pesmi,
- velikonočne pesmi,
- kresne pesmi,
- pesmi košnje,

- pesmi žetve,
- pesmi trgatve,
- romarske pesmi,
- vojaške pesmi,
- mrliške pesmi,
- božične in novoletne pesmi ter
- zdravice.

Zanimivo je, da med pesmimi skoraj ni junaških, razmišljujočih in razpoloženjskih pesmi, vojaške pesmi pa so brez bojevitosti (prav tam, str. 9 - 11).

Na sliki 3 so pevci in pevke Mladinske folklorne skupine KUD Študent pri prepevanju slovenskih ljudskih pesmi pred staro trto v Mariboru decembra leta 2019.

Slika 3: Pevci in pevke mladinske folklorne skupine KUD Študent

(Vir: lastni vir)

3 ZGODOVINA SLOVENSКИH LJUDSKIH PLESOV

Simetinger (2017, str. 20) piše, da je plesna kultura na Slovenskem del plesne kulture nemško govorečih območji, tako govorimo o podobnem razvoju plesne kulture na Slovenskem kot v širšem alpskem prostoru, sredozemski prostor je vplival na plesno kulturo predvsem v Istri, na Tržaškem in Krasu, panonski prostor pa je vplival na ples ob meji s Hrvaško in Madžarsko.

Prve zapise o plesu na Slovenskem najdemo v 13. stoletju v pesnitvi Mladi Lucidarius nemškega pesnika, kjer omenja ples ob dudah na Kranjskem, sicer pa eni glavnih opisov plesov segajo v 17. stoletje, kjer jih je v knjigi Slava vojvodine Kranjske opisal Janez Vajkard Valvasor (prav tam, str. 13).

Plesne aktivnosti ljudi v preteklosti je treba razumeti v povezavi z delovnimi opravili in ker je do prve svetovne vojne na Slovenskem prevladovalo pretežno kmečko prebivalstvo, so bile njihove delovne šege in navade vezane na cikel rasti poljščin in drugih opravil (košnja, spravilo sena, žetev žit, trgatve, ličkanje koruze, ...), kar pomeni, da se je plesalo predvsem po koncu dela in takrat, ko ni bilo dela, na primer pozimi (Simetinger, 2017, str. 61). Predniki so pogosto plesali tudi ob pomembnejših življenjskih mejnikih, kot so god ali rojstni dan, odhod v vojsko, poroka (prav tam, str. 76).

Slika 4: Skupinski ples v zaprtem krogu

(Vir: lastni vir)

3.1 Tipi plesov

V plesni dediščini lahko, glede na obliko plesa in število plesalcev, ločimo tri tipe plesov (Simetinger, 2017, str. 87):

- parni plesi – najobsežnejša skupina plesov, ki so jih nekoč poznali na Slovenskem. Za njih je značilno, da se plesalca držita, občasno se lahko tudi spustita (polka, valček, zibenšrit, sotiš, ...);
- skupinski plesi – gre za plese, ki se izvajajo v skupini, plesalci se pogosto držijo za roke in plešejo v zaprtih ali polodprtih krogih, kar prikazuje slika 4, ter v kačastem ali polžastem gibanju plesalcev (Metliško kolo, čindara);
- solistični plesi – to so plesi, ki jih izvaja ena sama oseba, običajno gre za plese, v katerih se kaže spretnost plesalcev, kot je ples s kozarcem na glavi, kar prikazuje slika 5.

Slika 5: Ples s kozarcem na glavi

(Vir: lastni vir)

3.2 Slovenski ljudski plesi

Z izrazom slovenski ljudski plesi so mišljeni plesi nižjih slojev ljudi, kmečkega prebivalstva, to je najobsežnejše družbene skupine ljudi v Sloveniji v preteklosti (Simetinger, 2017, str. 11). Glavna lastnost ljudskega plesa je, da se prenaša iz generacije v generacijo, vendar se je zaradi

razlogov v medgeneracijskem prenašanju spreminjal, obenem pa so na njegov razvoj vplivali tudi plesni učitelji in glasbeniki (prav tam, str. 12). Slovenski ljudski plesi so za nas plesno izročilo, značilno za slovensko etnično ozemlje do časa pred drugo svetovno vojno (Ramovš, 1980, str. 13). Slika 6 prikazuje poustvarjanje slovenskega ljudskega plesa, kjer gre za sušenje in spravilo trave po košnji.

Slika 6: Poustvarjanje slovenskega ljudskega plesa

(Vir: lastni vir)

4 FOLKLORNA DEJAVNOST NA SLOVENSKEM

Šrimpf Vendramin (2017, str. 7) pravi, da je folklorna dejavnost odrska umetnost, ki vključuje ples, vokalno in inštrumentalno glasbo ter kostumsko podobo, navdihuje se v preteklosti, v sedanjosti pa interpretira, poustvarja, rekonstruira in stilizira.

Danes folklorne skupine črpajo navdih za svoje delo iz plesnega izročila, obenem pa dediščino razvijajo, spreminjajo in oblikujejo na svojstven način (Simetinger, 2017, str. 17).

Osnova folklorne dejavnosti je ples oziroma plesno poustvarjanje, ki ga dopolnjujejo glasbeno, kostumsko, igralsko in pevsko poustvarjanje (Šrimpf Vendramin, 2017, str. 7 – 8).

Folklorna dejavnost se od primarnih plesov razlikuje po tem, da so plesi postavljeni v novo okolje in nov kontekst in s tem postanejo predstava za druge in ne zgolj oblika zabave plesalcev, kot so bili v preteklosti, plesi pa se s tem spremenijo (Simetinger, 2017, str. 99 - 100). Nastop folklorne skupine prikazuje slika 7.

Slika 7: Nastop folklorne skupine KUD Študent Maribor

(Vir: lastni vir)

Na vzhodnem Štajerskem sodijo med najznačilnejše stare parne plese štajeriš, zibenšrit, mašarjanka, kosmatača ali poskakača (Ramovš, 1997, str. 9). Štajeriš se vedno pleše z robčkom v rokah in vsebuje zapletene figure s previjanjem, za zibenšrit pa je značilno, da se pari ves čas plesa pomikajo po krogu naprej, kar prikazuje slika 8, koraki pa so izvedeni v galopu (Ramovš, 1997, str. 9). Za Prlekijo in Prekmurje so značilni čindara, šamarjanka, šotiš in hopečka (prav tam, str. 9).

Slika 8: Ples v paru

(Vir: lastni vir)

4.1 Stopnje plesa

Ples, ki ga danes poustvarjajo folklorne skupine, se je od svojih prvotnih oblik do umetniške upodobitve spreminjal skozi pet stopenj (Simetinger, 2017, str. 15-17):

- 1. stopnja: Nastanek terenskega zapisa – gre za zbiranje podatkov o plesu na terenu pri starejših ljudeh, ki so demonstrirali plese iz svoje mladosti.
- 2. stopnja: Zapisovanje plesa – ples iz terena se zapiše v eno od plesnih notacij, običajno gre za prikaz zapisa gibanja enega plesalca in ne prikazuje plesa v celotnem poteku glasbe.
- 3. stopnja: Zapis uporabi koreograf – koreograf plese združi v različne odrske priredbe, določi tempo plesa in položaje plesalcev, koreografiji doda zgodbo in doda druge gledališke prvine. Ples s tem dobi novo obliko.
- 4. stopnja: Koreografije se učijo plesalci – ples, ki je bil prvotno svoboden in je omogočal improvizacijo, dobi s koreografijo poenoteno podobo, razmerja, razdalje in položaji med plesalci so določeni. Podoba plesalcev je uniformirana, ples s koreografijo tako postane spektakel za publiko in ni več le užitek plesalcev.
- 5. stopnja: Umetniška interpretacija plesa – koreograf, ki si zamisli koreografsko delo, ga želi posredovati publiko, plesalci pa ga s svojim znanjem in sposobnostmi skušajo prikazati na odru. S tem koreografijo doživljajo in interpretirajo po svoje.

4.2 Koreografija folklornih skupin

Koreografija je dejavnost, ki se ukvarja z uprizarjanjem umetniških plesov (Fran, 2020). Koreograf, beseda izvira iz grške besede koreos-grafos in pomeni prvotno zapisovalec gibov, je ustvarjalec na plesnem področju, ki ustvarja baletne in plesne predstave, koncerte ali posamezne plesne točke (ZRSZ, 2020).

Na Slovenskem so se pri folklornih skupinah razvili različni načini koreografiranja in različne tradicije predstavljanja plesa, ki je vseboval predvsem (Simetinger, 2017, str. 96 - 107):

- časovno raven – določa trajanje dela in dolžino posameznih delov koreografije;
- prostorsko raven – pomeni uporabo odrskega prostora, kar prikazuje slika 9, na kar vpliva število plesalcev in sodelujočih v koreografiji;
- dinamično raven – pomeni sosledje sprememb oziroma zaporedje dinamičnih stopnjevanj in upadanj koreografije, na kar vpliva izbor in zaporedje plesov, spreminjanje položajev, glasba, kostumska podoba, raba rekvizitov in odrska igra.

Slika 9: Izraba odra – trojke

(Vir: lastni vir)

4.3 Vrednotenje folkloriziranih oblik plesa

Prikaz folkloriziranih oblik plesa na odru, ki jih danes poustvarjajo folklorne skupine, ocenjujemo in vrednotimo po (Simetinger, 2017, str. 96 - 99):

- konceptualni zasnovi koreografije – gre za proces od snovanja ideje do končne postavitve na oder vključno z dolžino trajanja, številom plesalcev, izborom plesov, pesmi in glasbe, kostumsko podobo itd.;
- tehnični izvedbi koreografije – gre za učenje plesalcev, pri čemer je treba paziti na izpiljene obrate plesalcev, razdalje med plesalci, ritmično točnost in sinhronost gibanja celotne skupine ter primerno izvajanje glasbe in petja;
- umetniški interpretaciji – gre za občutje koreografije kot celote in njenih posameznih delov, za kar je zaslužna dobra tehnična pripravljenost izvajalcev, gre za to, da se plesu in celotnemu dogajanju na odru doda zanos, ki prepriča publiko.

Odrska igra v koreografiji vpliva na razvoj dinamike, za njo potrebujemo dobre igralce, ki igro prepričljivo izvajajo (Simetinger, 2017, str. 110). Odrsko igro prikazuje slika 10.

Slika 10: Odrska igra

(Vir: lastni vir)

5 ANALIZA ODRSkih NASTOPOV

Ogledala sem si posnetek finala državnega tekmovanja folklornih skupin Maroltovo srečanje odraslih folklornih skupin Slovenije 2019 (Youtube, 2019), ki je bilo v Žalcu dne 26. oktobra 2019. Gre za najvišje državno tekmovanje, na katerega se vsako leto skozi območna in regijska srečanja uvrstijo najboljše folklorne skupine iz cele Slovenije. Analizirala sem nastope folklornih skupin z zadnjega državnega srečanja, saj se srečanje v letu 2020 zaradi epidemije ni izvedlo. Odločila sem se za ogled in analizo tega posnetka tudi zato, ker gre za predstavitev najboljših skupin tistega leta v slovenskem prostoru. Oglede sem opravila v času od 26. do 30. decembra 2020.

V finalu 2019 se je predstavilo sedem folklornih skupin iz različnih koncev Slovenije. Najprej sem oblikovala kriterije, nato pa sem si ogledala njihove nastope in jih analizirala skozi zastavljene kriterije, ki so:

- naslov koreografije,
- število plesalcev,
- uporabljeni rekviziti,
- petje,
- glasbila oz. inštrumenti,
- skupinski, parni in solistični plesi,
- odrska igra,
- prostorska raven oz. izraba odra,
- časovna raven oz. dolžina nastopa,
- usklajenost plesalcev in
- ostala opažanja.

Vsak nastop posamezne skupine sem si ogledala tri-krat, opažanja sem beležila v tabelo, ki se nahaja v Prilogi 1.

Leta 2019 so se v finale uvrstile naslednje folklorne skupine (JSKD, 2019):

- Mladinska folklorna skupina Mengeš,
- Akademsko folklorna skupina KUD Študent Maribor,

- Folklorna skupina Klas Horjul,
- Folklorna skupina KD Marko Beltinci,
- Folklorna skupina Leščeček KD Slavko Osterc Veržej,
- Folklorna skupina ŽKUD Tine Rožanc Ljubljana,
- Akademsko folklorna skupina France Marolt Ljubljana.

Vse navedene skupine so se potegovala za prva tri mesta po mnenju strokovne žirije ter nagrado za najboljši program po izboru občinstva. Prvo mesto in zlato plaketo je po mnenju strokovne žirije prejela AFS France Marolt, drugo mesto in srebrno plaketo je prejela FS ŽKUD Tine Rožanc, tretje mesto in bronasto plaketo je osvojila AFS KUD Študent, plaketo za najboljši program po mnenju občinstva pa je osvojila FS Leščeček (JSKD, 2019).

Ob ogledu nastopov ugotavljam, da se je število plesalcev pri posamezni skupini gibalo med 12 in 18 stalnih plesalcev, torej 6 do 9 parov. Pri štirih skupinah so se na odru občasno pojavili dodatni plesalci, na primer v posebnih kostumih ali za potrebe petja. Vse skupine so v koreografijo dodale tudi petje. Glasbila oz. inštrumenti, ki so jih skupine uporabile pri svojih nastopih so bili najmanj štirje, dve skupini sta uporabili pet glasbil oz. inštrumentov, ena skupina šest, ena skupina devet in ena skupina dvanajst glasbil oz. inštrumentov. Najpogosteje zastopana so bili klarineti (12-krat), 9-krat se pojavijo harmonike in violine, 5-krat kontrabas, 4-krat tuba, 3-krat trobenta. Boben, piščalka in klavir pa se pojavijo kot posamezen inštrument v skupini.

Iz ogleda nastopov ugotavljam, da so vse skupine uporabile skupinske plese, vse skupine so uporabile tudi parne plese, medtem, ko se solistični ples pojavi pri štirih skupinah od sedmih. Ugotavljam tudi, da je pet skupin pri svojem nastopu uporabilo rekvizite, in sicer so to bili klobuki, robci, rože, kuhalnice, vrvi, vile, pentlje in zvonci, ena folklorna skupina je uporabila celo šest različnih rekvizitov.

Plesalci vseh folklornih skupin so bili večinoma pri plesu usklajeni, razen pri eni skupini sem opazila delno usklajenost, zlasti pri vrtenju in gibanju, kjer pari niso bili povsem usklajeni. Glede prostorske ravni oz. izrabe odra ugotavljam, da so vse skupine uporabile več različnih prvin. Krog in vrste so uporabile vse skupine, nekatere so uporabile še diagonale, kačo ali polkrog.

Časovna raven oz. dolžina plesa vseh nastopov se je gibala med dobrih sedem minut in slabih devet minut (od 7:25 do 8:52).

Ugotavljam tudi, da so štiri skupine znotraj svojega nastopa uporabile odrsko igro, ki je bila prikazana kot recitacija, dvoboj med moškima, igra s klobuki, čiščenje in premeti moških. Pri nastopih prav vseh folklornih skupin sem opazila nekatere dodatke oziroma sem zabeležila ostala opazanja, kot so: aube ali rute na glavah in ramenih, pri moških klobuki pri štirih skupinah, štirje plesalci ene skupine so imeli očala, dekleta ene skupine uhane, v nekaterih skupinah so se na odru pojavile dodatne osebe, in sicer v uniformah vojaka in strojevodje, ena skupina je upodobila pehtre babe¹ z vilami, pri eni skupini pa sem opazila petje na mikrofone.

¹ Pehtra baba je žensko bajeslovno bitje, lahko je prijazna ali strašna, uprizarjali so jih na večer pred tremi kralji, s čimer so želeli vzpostaviti rastlinsko in živalsko rodovitnost (Etnofolk, 2020).

6 INTERVJU

Opravila sem intervjuje z Aleksandro Petrovič, Markom Pukšičem in Anjo Godec, vprašanja so v Prilogi 2. Intervjuje sem opravila 25. in 26. 1. 2021.

6.1 Namen intervjuja

Z intervjuji sem preverila in pridobila odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja. Preverila sem tudi ugotovitve, ki sem jih dobila skozi analizo kriterijev, ki sem si jih zastavila ob ogledu posnetka nastopov folklornih skupin.

Intervjuvanci, s katerimi sem opravila pogovore, se že vrsto let ukvarjajo s poustvarjanjem slovenske ljudske glasbe in slovenskih ljudskih plesov, nekoč so bili plesalci, danes pa so vodje folklornih skupin na Slovenskem.

6.2 Intervju z Aleksandro Petrovič in Markom Pukšičem

Intervju z Aleksandro Petrovič in Markom Pukšičem, na sliki 11, sem opravila dne 25. 1. 2021.

Slika 11: Aleksandra Petrovič in Marko Pukšič

(Vir: lastni vir)

Intervju sem opravila preko telefona, in sicer z obema istočasno, saj skupaj vodita Otroško in mladinsko folklorno skupino KUD Študent Maribor. Vsak pa vodita še po eno folklorno skupino, Aleksandra vodi Otroško folklorno skupino Rožmarin Dolena, Marko pa Otroško in mladinsko folklorno skupino KD Desternik. Oba sta bila več kot deset let plesalca, sedaj pa sta tudi ocenjevalca oziroma strokovna spremljevalca srečanj otroških folklornih skupin ter mentorja na folklornih delavnicah in taborih (JSKD, 2017).

Kako dolgo se že ukvarjata oz. sta povezana s folklorno dejavnostjo?

Marko: S folklorno dejavnostjo se ukvarjam od 6. leta naprej.

Aleksandra: Jaz sem s folklorno dejavnostjo povezana od 4. leta starosti.

Kaj vama osebno pomeni folklor?

Predvsem skrb za prenos znanj, informacij ter ohranjanje kulturne dediščine.

Zanima me, ali so kakšne omejitve, ali je lahko folklornik oz. folklornica vsak?

Omejitev ni, folklornik lahko postane vsak, ki rad pleše, poje ter skrbi za ohranjanje kulturne dediščine.

Kaj je bistvo današnjih folklornih skupin?

Bistvo današnjih folklornih skupin je ohranjanje običajev, navad, oblačilne dediščine, ljudskih pesmi in na koncu tudi druženje.

Kako sta ples in petje povezana v folklornem nastopu?

Določeni plesi vsebujejo besedilo, tako, da je ob plesu mogoče tudi peti, pri izdelavi koreografije pa se koreograf sam odloči, ali bo v samo koreografijo umestil ples in pesem ali samo ples.

Kako izbereta primerno ljudsko pesem za nek splet oz. koreografijo?

Marko: Koreograf se odloči, če v koreografiji predstavi določen običaj ali šego. Če je predstavljen običaj oz. šega v preteklosti, bo vsebovala tudi pesem, ki jo lahko koreograf tudi sam umesti v koreografijo.

Aleksandra: Na primer, če koreograf predstavlja pranje deklet ob reki in v literaturi zasledi, da so dekleta med pranjem prepevala, po opravljenem delu, pred odhodom domov, pa so se tudi zavrtela (zaplesala), torej v tej koreografiji koreograf lahko uporabi primerno pesem in plese.

Kako določita glasbila za folklorni nastop?

Odvisno od koreografije in seveda od števila glasbenikov, ki sodelujejo pri folklorni skupini. Če ima skupina le harmonikaša, je na nastopu le harmonikaš.

Kako vaditelji in vodje folklornih skupin izberete primerne plesalce za glavne plesne pozicije in odrsko igro?

Določeni plesalci obvladajo le določene elemente, na primer ples, nekateri pa morda več elementov naenkrat - ples, petje, odrsko igro. Glavni igralec je izbran na podlagi potreb vezanih na koreografijo. Če koreografija vsebuje dekle, ki pere perilo ob reki, je težko glavni igralec fant.

Je število plesalcev na nastopu vedno parno? Če da, zakaj?

Ne, odvisno je od vsebine koreografije. Pri predstavitvi parnih plesov, pa morajo imeti vsi plesalci svoj par, kar pomeni, da je število plesalcev parno.

Kako vaditelji določite temo odrske postavitve?

Odvisno od navdiha oz. želje raziskovanja posameznega običaja ali šege v določenem časovnem obdobju.

Kako in kdaj se odločita o naslovu spleta oz. koreografije?

Naslov koreografije se določi, ko je le ta narejena. Lahko je del pesmi, lahko je običaj, ki ga koreografija predstavlja.

Katere rekvizite folklorne skupine najpogosteje uporabljate?

Odvisno od koreografije. Če predstavljamo običaj, na primer tepežkanje, bodo v koreografiji zagotovo uporabljene palice, saj so otroci pri tepežkanju odraslih vedno uporabljali palice oziroma šibe.

Na podlagi česa pa se odločita o uporabi rekvizitov?

Tudi to je odvisno od koreografije in predstavljenega običaja.

Od kod črpata ideje za odrske priredbe in postavitve? So to priročniki, nastopi drugih skupin, splet,...?

Ideje za izdelavo koreografije lahko pridejo tudi spontano. Včasih dobiva ideje tudi iz knjige ali pripovedovanja starejše osebe (na primer babice) o običajih, ki so že pozabljeni.

Se voditelji folklornih skupin kje izobražujete? Če da, kje?

Ja, JSKD izvaja različna izobraževanja in usposabljanja. Vsi vaditelji oziroma mentorji imamo opravljene seminarje, ki se zaključijo s strokovnim preverjanjem znanja.

Analizirala sem nastope iz zadnjega državnega srečanja odraslih folklornih skupin. Vsi nastopi so dolgi okrog 8 min. Zanima me, kako je s časovno ravno oz. dolžino nastopov.

Vsi nastopi, ki se izvedejo pod okriljem JSKD imajo časovno omejitve. Odrasle folklorne skupine imajo časovno omejitev od 6 do 10 minut, pri otroških folklornih skupinah pa je časovna omejitev od 4 do 8 minut. 4 minute zato, saj otroci iz vrtca ne morejo zbrano izvajati daljšega programa in zato so za njih primerne že 4 minute.

Na tem istem nastopu sem med inštrumenti ene izmed folklornih skupin zasledila tudi klavir. Zakaj se inštrumente, ki niso ravno ljudski, vključi v nastope?

Koreografije so lahko iz različnih časovnih obdobj. V kolikor v koreografiji predstavljamo časovno obdobje, ki je recimo iz sredine 19. stoletja, je lahko prisoten tudi kakšen drugi inštrument.

Kako je z dodatki, kot so uhani, očala in podobno? So na nastopih dovoljeni?

Tudi to je odvisno od časovnega obdobja koreografije. Če je koreografija časovno opredeljena v začetek 19. stoletja, potem očala niso primerna. Prav tako, ko predstavljamo običaje iz podeželja, plesalke ne morejo imeti uhanov, saj jih na podeželju v začetku 19. stoletja ni bilo.

Glede na korona virus, me zanima, kakšno je trenutno stanje v vaši oz. vajinih folklornih skupinah, ki jih vodita?

Marko: Vaje so potekale skladno z priporočili NIJZ-ja. Od konca oktobra 2020 žal vaj ne moramo imeti, tako sedaj z Aleksandro pripravljava nove vsebine, ki jih bova izvajala takoj, ko bo to mogoče.

Zanima me, kako vidva vidita prihodnost folklornih skupin in ohranjanja pevske in plesne kulturne dediščine v prihodnje glede na trenutno stanje epidemije in nezmožnost vaj?

Marko: Prihodnost bo enaka, kot pred epidemijo. Mislim, da člani čakajo, da se dejavnost ponovno začne, saj jim manjka druženja.

Aleksandra: Zaradi nedelovanja nekaterih skupin, se lahko tudi zgodi, da katera skupina ugasne oziroma »neha z delovanjem«, to pa bi lahko bila velika škoda za celotno dejavnost.

6.3 Intervju z Anjo Godec

Intervju z Anjo Godec, na sliki 12, sem opravila dne 26. 1. 2021 preko aplikacije Zoom.

Slika 12: Anja Godec

(Vir: lastni vir)

Anja Godec je dolgoletna plesalka folklorne, ki je še vedno plesno aktivna. Kot plesalka je sodelovala na več državnih srečanjih in festivalih, vodi pa tudi tretjo odraslo plesno skupino pri KUD-u Študent Maribor ter Otroško folklorno skupino na mariborski osnovni šoli.

Kako dolgo se že ukvarjate oz. ste povezani s folklorno dejavnostjo?

Plesati sem začela pred dvajsetimi leti v osnovnošolski folklorni skupini. Kasneje sem odšla k otroški folklorni skupini Krog, pri kateri sem plesala vse do leta 2013, nato sem odšla k KUD-u Študent v odraslo folklorno skupino, kjer še zmeraj plešem v prvi plesni skupini. Preizkusila sem se tudi kot vaditeljica Otroške folklorne skupine KUD Študent Maribor in na različnih osnovnih šolah. Sedaj pa vodim tudi eno izmed odraslih folklornih skupin pri KUD-u Študent, saj sem želela poskusiti, kako je biti vaditeljica v odrasli folklorni skupini.

Kaj vam osebno pomeni folklor?

Kot otroku mi na začetku ni bilo nič preveč všeč, čeprav sem imela veliko krožkov in sem se preizkusila v jazz baletu, šolskem baletu in drugih krožkih. Najbolj sem vztrajala pri folklori in sem se tako odločila, da bom obiskovala samo folkloro, ker je bilo drugače zame, kot za otroka, preveč stvari. Na začetku je bila folkloro edina stvar, ki me je resnično zanimala, sedaj, z leti, pa se je krog razširil.

Sedaj pa mi folkloro pomeni ohranjanje slovenske kulturne dediščine, petje in spoznavanje različnih običajev. Sama sebi sem se večkrat zdela »fajerka«, ker sem vedela nekaj več o Sloveniji. Potem so pa tukaj tudi obstranske stvari, kot so prijatelji, potovanja in spoznavanje novih ljudi, s katerimi ostanemo v stikih tudi kasneje. Sicer pa s ponosom in zelo rada povem, da se ukvarjam s folkloro, ker se mi zdi, da se z njo ukvarja veliko ljudi, ampak še vedno ne toliko, kot bi si želeli.

Zanima me, ali so kakšne omejitve, ali je lahko folklornik oz. folklornica vsak?

Da so omejitve ne bi rekla, pleše lahko vsak, ki ima rad računalnike, nogomet... Telesne omejitve tudi niso bistvene, potrebna je le kondicija, ostalo pa se pridobi z vajo.

Kaj je bistvo današnjih folklornih skupin?

Bistvo današnjih folklornih skupin je še vedno ohranjanje slovenske kulturne dediščine. Pomembno je, da se skozi ples raziskuje različna plesna in pevška področja. Ljudje vedno več raziskujejo in so bolj izobraženi v tej smeri, zato si na revijah postavljajo večje izzive, ki si jih še nekaj časa nazaj niso. Na ta način se ohranja pristnost ljudske glasbe in ljudskega plesa.

Kako sta ples in petje povezana v folklornem nastopu?

Ni nujno, da sta zmeraj povezana, lahko se tudi samo pleše, je pa priporočljivo, da se ples podkrepi s kakšno pesmijo zaradi dinamike koreografije, da se izpostavi dobre pevce v skupini, morata pa se ples in pesem skladati. Če je pesem v nastopu, mora biti podkrepljena s pokrajino, z zgodbo, z rdečo nitjo. Meni je všeč, če nastop vsebuje tudi pesem.

Kako izberete primerno ljudsko pesem za nek splet oz. koreografijo?

Najprej se odločiš, katero pokrajino želiš predstaviti. Izbereš tudi pesmi, ki so značilne za tisto pokrajino. V vsakem primeru pa se je potrebno držati rdeče niti oziroma zgodbe spleta. Pesmi morajo biti primerne za pevce v skupini. Vaditelj mora zato dobro poznati svoje člane in prirediti pesmi njihovim zmožnostim.

Kako določite glasbila za folklorni nastop?

Po navadi so klasična glasbila, kot so kontrabas, harmonika, violina, klarinet, cimbale... Nekaterе skupine pa imajo samo določene inštrumente in se potem priredbe pesmi temu prilagodijo. Za določene plese, kot so plesi Bele krajine in Razkrižja, so odlične tamburaške skupine. Je pa odvisno, ali ima skupine možnost povabiti k sodelovanju tudi zunanje inštrumentaliste.

Kako vaditelji in vodje folklornih skupin izberete primerne plesalce za glavne plesne pozicije in odrsko igro?

V šoli in otroški skupini se skozi vaje, skozi igro in pesmi pokažejo posamezniki, ki so dobri. Tudi pri odraslih je podobno. Posameznik mora biti plesno dober, dober v igri, pevsko dober, če ima na primer solo. Pomembna je tudi samozavest plesalca, da nastop izvede popolno. Dobre posameznike je treba najti.

Je število plesalcev na nastopu vedno parno? Če da, zakaj?

Pri odraslih ja, ampak ni pa nujno. Jaz sem do sedaj vedno plesala pri koreografijah, kjer je bilo število parno, ker smo imeli vedno dovolj plesalcev. Pri otrocih se neparno število rešuje na primer s trojkami.

Kako vaditelji določite temo odrske postavitve?

Določitev teme ni preprosta. Sploh v času karantene je zelo težko, ker pred seboj nimaš plesalcev, ni prave motivacije, ideje ne pridejo spontano. Včasih tudi plesalci dajo vaditelju idejo. Pa tudi nekateri vaditelji imajo radi določene teme, na primer ljubezenske zgodbe ali obmejne plese, in se potem v koreografiji ukvarjajo s to temo. Na izbiro teme vpliva tudi počutje vaditelja, lahko pa je to tudi tema letnega koncerta, ki ga imajo vse skupine običajno vsako leto. Določitev teme vsekakor ni enostavna, sploh če želiš predstaviti dobro zgodbo, da ni bila že preveč krat obnovljena in videna.

Kako in kdaj se odločite o naslovu spleta oz. koreografije?

Če je tema koncerta ali nastopa določena, potem se hitro odločim. Če gre za plese po pokrajinah, se lahko splet poimenuje kar po pokrajini (na primer Prekmurska suita ali Plesi iz Razkrižja). Lahko pa tudi po pesmi in se vzame naslov iz ljudske pesmi, če je to osrednja tema. Lahko se pa splet poimenuje povsem poljubno, na primer Krog, Kocka, kar se lahko vidi iz koreografije. Jaz mislim, da se pa da naslov koreografije največkrat po pesmi ali pokrajini.

Katere rekvizite folklorne skupine najpogosteje uporabljate?

V skupini, kjer plešem, najpogosteje uporabljamo stole, majolke oziroma vrče, metle, kuhalnice, kozarce, košare, lonce... Ni pa dobro, če je rekvizitov preveč. Z njimi se mora plesati, da niso samo okras na odru.

Na podlagi česa pa se odločite o uporabi rekvizitov?

Jaz rekvizite uporabim samo, če so pomembni za temo in da se z njimi tudi pleše. Rekvizite je potrebno po koncu nastopa tudi odnesti z odra in če samo stojijo na odru, imaš kot koreograf težko nalogo, kako jih odstraniti z odra. Potrebno jih je povezati v zgodbo.

Od kod črpate ideje za odrske priredbe in postavitve? So to priročniki, nastopi drugih skupin, splet,...?

Jaz dosti prebiram basni in bajke in tam črpam ideje ali pa iz življenjske izkušnje, ki mi je poznana, na primer ljubezen. Od drugih skupin niti ne, ker gre za kopiranje.

Se voditelji folklornih skupin kje izobražujete? Če da, kje?

Se. Vaditelji se udeležujemo seminarjev preko JSKD. Gre za tri-stopenjske seminarje, kjer se učimo od osnov do samostojnega koreografiranja. Čez leto so organizirana tudi izobraževanja na različne teme, kot so glasba, petje, inštrumentalni del, ples (na primer po pokrajinah), kostumografiranje, ljudska igra... Potekajo pa tudi otroški in odrasli folklorni tabori, ki se jih udeležijo vaditelji in tudi plesalci.

Analizirala sem nastope iz zadnjega državnega srečanja odraslih folklornih skupin. Vsi nastopi so dolgi okrog 8 min. Zanima me, kako je s časovno ravno oz. dolžino nastopov.

Včasih so bili nastopi daljši, sedaj pa so pri odraslih skupinah dolgi okrog 7 do 8 minut, pri otroških pa od 4 do 6 minut.

Na tem istem nastopu sem med inštrumenti ene izmed folklornih skupin zasledila tudi klavir. Zakaj se inštrumente, ki niso ravno ljudski, vključi v nastope?

Nekatere skupine prilagodijo inštrument temi, če gre za moderno izvedbo. Tudi besedilo ljudske pesmi prilagodijo. Mnenje glede tega je deljeno.

Kako je z dodatki, kot so uhani, očala in podobno? So na nastopih dovoljeni?

Mene so naučili, da niso. Nekatere folklorne skupine se tega ne držijo striktno. Nakita naj ne bi bilo, razen, če gre za folklorni nakit, ki ga imamo tudi v našem društvu. Umetni nohti, uhani z metuljčki in podobno pa ni dovoljeno. V našem društvu se tega držimo. Kdor pa nosi očala in ne more nositi leč, pa ima tudi na nastopu očala. Ocenjevalcem se v takem primeru pove, da oseba brez očal ne vidi.

Glede na korona virus, me zanima, kakšno je trenutno stanje v vaši oz. vaših folklornih skupinah, ki jih vodite?

Otroška osnovnošolska skupina sedaj ne deluje. Tudi pri odrasli skupini smo trenutno »na pavzi«, vaj nimamo, se pa občasno slišimo zaradi druženja. V prvi skupini, kjer sem aktivna plesalka, pa imamo vaje preko interneta.

Zanima me, kako vi vidite prihodnost folklornih skupin in ohranjanja pevske in plesne kulturne dediščine v prihodnje glede na trenutno stanje epidemije in nezmožnost vaj?

Mislim, da bo kvaliteta zagotovo padla. Marsikatera skupina si bo zaradi pomanjkanja vaj morala postaviti manjše izzive. Lahko pride tudi do pomanjkanje članov zaradi manjše motivacije.

7 UGOTOVITVE

Na podlagi prebrane in pregledane literature, analize nastopov folklornih skupin ter opravljenih intervjujev, bom podala ugotovitve dobljene skozi raziskovanje, podala pa bom tudi odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja.

7.1 Analiza odrskih nastopov in intervjujev

Skozi pogledane nastope analiziranih folklornih skupin ter skozi opravljene intervjuje, sem dobila potrditev, da je lahko folklornik oziroma folklornica vsak, ki rad pleše, ki ga folklor zanima in ima dovolj kondicije in ga skrbi za ohranjanje kulturne dediščine.

Iz literature in razgovorov z intervjuvanci ugotavljam, da je bistvo današnjih folklornih skupin ohranjanje slovenske kulturne dediščine, raziskovanje in negovanje pristnosti ljudske glasbe in ljudskega plesa, ohranjanje običajev, navad, oblačilne dediščine ter tudi druženje članov. Ni nujno, da sta ples in petje v folklornem nastopu vedno povezana. Lahko se predstavi samo ples, o čemer se odloči koreograf, vendar pa so intervjuvanci mnenja, da je dobro, da se ples podkrepi tudi s kakšno pesmijo zaradi dinamike koreografije in tudi, da se lahko izpostavi dobre pevce v skupini. Je pa nujno, da se ples in pesem skladata, da sta povezana z zgodbo in pokrajino. Tudi skozi ogled nastopov folklornih skupin sem ugotovila, da so vse skupine v svoje koreografije dodale tudi petje.

Tudi glasbila oziroma inštrumente se za folklorni nastop določi v povezavi s koreografijo in številom glasbenikov, ki jih folklorna skupina ima. Po navadi se uporabijo klasična glasbila in glasbeniki znotraj skupine, včasih pa se k sodelovanju lahko povabi tudi zunanje inštrumentaliste. Folklorne skupine, katerih nastope sem analizirala, so pri svojih nastopih uporabile najmanj štiri pa vse do dvanajst glasbil oziroma inštrumentov. Najpogosteje zastopani so bili klarineti, harmonike in violine.

Glavni igralec je izbran na podlagi potreb, ki so vezane na koreografijo. Posamezniki, ki so primerni za plesalce za glavne plesne pozicije in odrsko igro, morajo biti plesno dobri, dobri v igri, pevsko dobri, pomembna pa je tudi samozavest plesalca. Odrsko igro so znotraj svojega nastopa uporabile štiri od sedmih skupin, katerih nastope sem analizirala. Odrska igra je bila

prikazana kot recitacija, dvoboj med moškima, igra s klobuki, prikaz čiščenja in premeti moških.

Tudi število plesalcev na nastopu je odvisno od vsebine koreografije in ni nujno, da je vedno parno. Le pri predstavitvi parnih plesov, morajo imeti vsi plesalci svoj par. Neparno število plesalcev se lahko reši tudi s plesom v trojkah. Tudi ob ogledu nastopov folklornih skupin sem ugotovila, da se je pri parnih plesih število plesalcev gibalo med 12 do 18 plesalcev, kar je 6 do 9 parov, sicer pa so se pri nekaterih skupinah občasno na odru pojavili še dodatni plesalci, in sicer v uniformah vojaka in strojevodje ter pehtre babe z vilami. Vse skupine so uporabile skupinske in parne plese, solistični ples se je pojavil pri štirih skupinah od sedmih.

Na podlagi opravljenih intervjujev ugotavljam, da določitev teme odrske postavitve ni preprosta in da vaditelji določijo temo odrske postavitve predvsem na podlagi počutja, navdiha ali želje raziskovanja nekega običaja ali šege v določenem časovnem obdobju. Lahko pa na izbiro vpliva tudi tema letnega koncerta, ki ga imajo vse folklorne skupine. Tudi poimenovanje spleta oziroma določitev naslova koreografije ni zelo preprosta. Običajno se naslov določi, ko je koreografija narejena. Naslov se lahko da po ljudski pesmi, po pokrajini, po običaju, lahko pa se splet poimenuje povsem poljubno.

Tudi raba rekvizitov je odvisna od teme koreografije in predstavljenih običajev. Po mnenju ene izmed intervjuvank, je raba rekvizitov pomembna samo takrat, ko se z njimi tudi pleše. Najpogosteje uporabljeni rekviziti so stoli, majolke oziroma vrči, metle, kuhalnice, kozarci, košare in lonci, ni pa dobro, da je rekvizitov preveč. Ugotavljam, da je tudi večina skupin (pet od sedmih skupin), katerih nastope sem analizirala, pri svojem nastopu uporabilo rekvizite, in sicer so uporabili klobuke, robce, rože, kuhalnice, vrvi, vile, pentlje in zvonce.

Vaditelji in koreografi najpogosteje črpajo ideje za odrske priredbe in postavitve skozi prebiranje knjig, basni in bajk, pripovedovanja starejših oseb ter iz življenjskih izkušenj, kot je na primer ljubezen. Včasih pa pridejo ideje tudi spontano. Vaditelji folklornih skupin se imajo možnost izobraževati in usposablјati skozi seminarje, ki jih izvaja JSKD. Izobražujejo se tudi na različne teme, kot so glasba, petje, inštrumentalni del, ples, kostumografiranje in ljudska igra. Organizirani pa so tudi različni folklorni tabori, ki se jih udeležujejo vaditelji in tudi plesalci.

Glede časovne ravni nastopov folklornih skupin ugotavljam, da so nastopi odraslih folklornih skupin, ki se izvedejo pod okriljem JSKD, dolgi od 6 do 10 minut, otroški pa so nekoliko krajši in so dolgi od 4 do 8 minut. Časovna raven oziroma dolžina plesa vseh nastopov, ki sem si jih ogledala, se je gibala med 7:25 do 8:52 minut, kar potrjuje časovni okvir, ki ga morajo skupine na nastopu imeti. Glede prostorske ravni oziroma izrabe odra ugotavljam, da so vse nastopajoče skupine uporabile več prvin, prav vse so uporabile krog in vrste, nekatere pa še diagonale, kačo ali polkrog.

Skozi intervju sem ugotovila, da so lahko koreografije iz različnih časovnih obdobij. In kadar gre za mlajše časovno obdobje, se lahko v nastope vključi tudi sodobnejše inštrumente, na primer klavir. Tudi izvedba ljudske pesmi se prilagodi v modernejšo, vendar so mnenja glede tega deljena. Prav tako je analiza ogledov nastopov folklornih skupin potrdila, da skupine, ki poustvarjajo mlajše ples v svoje nastope vključijo sodobnejše pristope, na primer spremljava na klavir in petje na mikrofone. Tudi uporaba dodatkov, kot so uhani, očala in podobno, je odvisna od časovnega obdobja koreografije. Nekoč med kmečkim prebivalstvom nakita ni bilo, zato ga plesalke danes tudi ne smejo nositi. Umetni nohti in moderni uhani pa na nastope nikakor ne sodijo. Tudi sama sem pri nastopih prav vseh analiziranih folklornih skupin opazila dodatke, in sicer so to bile aube ali rute na glavah in ramenih, pri moških klobuki, plesalci ene skupine so nosili očala in dekleta uhane.

Intervjuvance sem povprašala, kakšno je trenutno stanje v njihovih folklornih skupinah, ki jih vodijo, glede na trenutno stanje epidemije in korona virusa. Vsi intervjuvanci so odgovorili, da vaje trenutno ne potekajo, člani se zaradi druženja občasno slišijo, vaditelji pa pripravljajo nove vsebine, ki jih bodo izvajali, ko bo to spet mogoče. Intervjuvanci prihodnost folklornih skupin vidijo v padcu kvalitete in zmanjšanju števila plesalcev, zaradi česar si bo marsikatera folklorna skupina morala postaviti manjše izzive. Po njihovo se lahko zgodi, da bo katera izmed skupin nehala delovati. Sicer pa mislijo, da člani čakajo, da se dejavnost ponovno začne, saj jim manjka druženja.

7.2 Razlaga in odgovori na zastavljena raziskovalna vprašanja

V raziskovalni nalogi sem zastavila šest raziskovalnih vprašanj. V nadaljevanju podajam razlago in odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja.

V1: Kaj je bistvo današnjih folklornih skupin?

Bistvo današnjih folklornih skupin je ohranjanje slovenske kulturne dediščine, običajev, navad, oblačilne dediščine, ljudskih pesmi, predstavlja pa tudi druženje. Današnje folklorne skupine se navdihujejo v preteklosti, v sedanjosti pa poustvarjajo, razvijajo, spreminjajo in oblikujejo ples, igro, vokalno ter inštrumentalno glasbo na svojstven način. Folklornik ali folklornica je lahko vsak, ki rad pleše, poje, ima dovolj kondicije in skrbi za ohranjanje slovenske kulturne dediščine.

V2: Kako se izbere tema odrske priredbe?

Določitev teme ni preprosta. Lahko je vezana na temo kašnega koncerta, tudi na temo življenjskih zgodb (na primer ljubezenske zgodbe), povezana je lahko z nekim običajem ali šego, odvisna pa je lahko tudi od trenutnega navdiha, počutja oziroma želje raziskovanja v nekem časovnem obdobju.

V3: Kako se vaditelji danes lotijo priprave odrske postavitve?

Gre za proces od snovanja ideje do končne postavitve na oder. Upoštevati je potrebno časovno, prostorsko in dinamično raven plesa, konceptualno (dolžina trajanja, število plesalcev, izbor plesov, pesmi in glasbe ter kostumska podoba) in tehnično zasnovo (učenje plesalcev, razdalje med njimi, ritmična točnost in sinhronost gibanja ter primerno izvajanje glasbe in petja) ter izvedbo koreografije.

V4: Kako vaditelji in vodje folklornih skupin izberejo primerne plesalce za glavne plesne pozicije in odrsko igro?

Vaditelji in vodje folklornih skupin morajo poznati člane svojih skupin, njihove kvalitete in sposobnosti ter izpostaviti nadarjene posameznike, ki pa morajo biti tudi dovolj samozavestni, da na odru primerno predstavijo vlogo, ki jim je bila zaupana. Skozi redne vaje spremljajo

razvoj članov skupine, vedo, v katerem elementu ali več elementih so dobri, in nato izberejo glavnega igralca na podlagi potreb vezanih na koreografijo. Dobrih posameznikov ni veliko, ampak jih je potrebno znati najti.

V5: Kako sta ples in petje povezana v folklornem nastopu?

Ljudska pesem ni nujno del nekega spleta oziroma plesne koreografije, vendar pa običajno folklorni nastop vsebuje tako ples kot petje, saj to vnese v koreografijo posebno dinamiko. Nujno pa je, da se ples in pesem skladata, to pomeni, da če nastop vsebuje pesem, mora biti ta povezana s pokrajino, z zgodbo, z rdečo nitjo nastopa. Na primer, če koreograf predstavlja pranje deklet ob reki in v literaturi zasledi, da so dekleta med pranjem prepevala, po opravljenem delu, pred odhodom domov, pa so tudi zaplesala, v takšni koreografiji lahko koreograf uporabi primerno pesem. Pesem mora biti izbrana tako, da je primerna za pevce v skupini. Vaditelj mora zato svoje člane dobro poznati in znati pesem prirediti njihovim zmožnostim.

V6: Kje vaditelji in vodje folklornih skupin dobijo ideje za odrske priredbe in postavitve današnjih folklornih nastopov?

V Sloveniji obstaja veliko število folklornih skupin. Do unikatnih idej vaditelji in vodje pridejo s prebiranjem knjig, basni in bajk, iz pripovedovanja starejših oseb, na primer babice, ali pa iz življenjskih izkušenj, ki so jim blizu. Ideje za izdelavo koreografije pa lahko pridejo tudi spontano.

8 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Pri družbeni odgovornosti gre za odnos do ljudi, vseh živih bitij, narave in okolja, v katerem živimo. Je odgovornost, ki jo imamo ljudje do družbe, soljudi in narave.

Moja naloga se nanaša na odgovornost ohranjanja kulturne dediščine naših prednikov skozi folklorno dejavnost. Moja odgovornost je, da kot članica mladinske folklorne skupine, ohranjam in današnjim generacijam predstavljam ter širim slovensko ljudsko petje in slovenske ljudske plese, torej pesmi in plese naših prednikov. S folklorno skupino namreč poustvarjamo plese in petje naših prednikov ter s tem pomagamo k njihovem ohranjanju doma, z nastopi izven meja naše domovine, pa pripomoremo tudi k predstavitvi naše kulturne dediščine v drugih državah.

Vsak narod, še posebej pa mi, ki smo majhen narod, se moramo truditi za ohranjanje naše bogate kulturne dediščine. Sama se bom še naprej trudila, da bom s sodelovanjem pri mladinski folklorni skupini ohranjala slovenske ljudske pesmi in slovenske ljudske plese, saj je to naša in tudi moja dolžnost do naslednjih generacij.

9 ZAKLJUČEK

Ljudje so plesali že od nekdaj. Na Slovenskem je prevladovalo predvsem kmečko prebivalstvo, zato so plesali predvsem po končanih različnih opravilih, kot so košnja trave, spravilo sena, žetev žit, trgatve in ličkanje koruze, ali takrat, ko ni bilo dela. Plesalo se je tudi ob pomembnih življenjskih mejnikih, kot so god, rojstni dan, poroka in odhod v vojsko. Za slovenske ljudske pesmi je značilno, da je pesem odpeta vsaj v dvoglasju ali večglasju. Skozi raziskavo sem ugotovila, da je danes lahko folklornik vsak, ki rad pleše in poje ter skrbi za ohranjanje kulturne dediščine.

V raziskovalni nalogi sem zastavila šest raziskovalnih vprašanj. Odgovore na raziskovalna vprašanja sem dobila s pomočjo opravljenih intervjujev in analizo nastopov folklornih skupin. Opravila sem tri intervjuje z osebami, ki so že vrsto let povezane s folklorno dejavnostjo na Slovenskem in naredila analizo ogleda nastopov folklornih skupin s finala zadnjega državnega tekmovanja odraslih folklornih skupin na podlagi kriterijev, ki sem jih oblikovala pred ogledom.

Današnje folklorne skupine poustvarjajo slovenske ljudske plesne in, kot sem ugotovila skozi raziskavo, v koreografije praviloma vključijo tudi slovenske ljudske pesmi. Ples in pesem morata biti smiselno povezana, celotna koreografija mora slediti temi in imeti tako imenovano rdečo nit. Na podlagi tega lahko rečem, da so slovenski ljudski plesi in slovenske ljudske pesmi pri pripravi odrske igre in v postavitvah današnjih folklornih skupin povezane in se prepletajo. Ljudska pesem, odpeta znotraj nastopa, naredi nastop bolj dinamičen, zanimiv, poslušljiv in hkrati da možnost, da se izvrstne pevce na ta način predstavi širši publiki. To je pa tudi, poleg ohranjanja kulturne dediščine, namen današnjih folklornih skupin, da pripravijo odlično predstavo za gledalce.

Skozi raziskavo sem ugotovila, da priprava koreografije današnjega folklornega nastopa ni preprosta. Vodje in vaditelji folklornih skupin morajo upoštevati časovno in prostorsko raven, to je izrabo odrskega prostora. Upoštevati morajo dinamično raven, torej izbor in zaporedje plesov, spreminjanje položajev plesalcev, kostumsko podobo, rabo rekvizitov in odrske igre. Ob vsem tem morajo tudi odlično poznati plesalce, člane svojih skupin, njihove kvalitete in sposobnosti in vedeti, komu lahko namenijo glavno vlogo pri odski igri.

Kot težavo oziroma posebnost pri pisanju tokratne naloge lahko izpostavim, da intervjujev zaradi korona situacije nisem mogla izvesti v živo, poslužila sem se telefonskega razgovora, kjer sogovornika samo slišiš, ne vidiš pa njegove mimike obraza in kretenj, in aplikacije Zoom, kjer se s sogovornikom vidiš, vendar ni osebne stika, lahko pa pride tudi do zamika zvoka in slike.

Ob pisanju raziskovalne naloge, ki je večinoma nastajala v času, ko smo bili zaradi korona situacije učenci doma, ko smo se šolali od doma, ko naše popoldanske aktivnosti niso potekale, sem se pogosto spraševala, kako bo, ko bo ta kriza mimo. Kako bo z vajami naše folklorne skupine? Se bomo videli v enaki sestavi, kot smo bili pred krizo? Bo kdo zaradi daljše pavze odnehal plesati? Kako bo z našo kondicijo? In z našimi nastopi? Pa z gostovanji v tujini? Vsa ta vprašanja so se mi porajala in odgovorov na njih v tem trenutku ne poznam. Morda pa bo to tema, s katero se bom ukvarjala ob pripravi raziskovalne naloge v prihodnjem letu. Sedaj vaje in druženje že zelo pogrešam in upam, da se bo situacija izboljšala in se bomo lahko spet družili in nadaljevali z našim poslanstvom, vajami, nastopi, ohranjanjem ter poustvarjanjem naše kulture dediščine.

Rezultati raziskave, ki sem jo naredila, lahko služijo vodjem in vaditeljem folklornih skupin pri njihovem delu in pri pripravi koreografij odrskih nastopov.

VIRI IN LITERATURA

- Etnofolk. 2020. *Pehtra baba, Pehta*. [Http://isn3.zrc-sazu.si/etnofolk/Html_strani/enota_podrobno.php?EnotaID=150](http://isn3.zrc-sazu.si/etnofolk/Html_strani/enota_podrobno.php?EnotaID=150) (2. 1. 2021).
- Fran, Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša. 2020. *Koreografija*. [Https://fran.si/iskanje?View=1&Query=koreografija&AllNoHeadword=koreografija](https://fran.si/iskanje?View=1&Query=koreografija&AllNoHeadword=koreografija) (6. 12. 2020).
- Gaberščik, Adriana. 2007. *Ljudska pesem med zborovsko in narodno-zabavno glasbo*. V *Folklornik*, ur. Bojan Knific, 42-43. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- JSKD. 2017. *Strokovni spremljevalci na folklornem področju*. [Https://www.jskd.si/folklorna-dejavnost/prireditve/strokovni_spremljevalci/uvod_strokovni_spremljevalci_18.htm](https://www.jskd.si/folklorna-dejavnost/prireditve/strokovni_spremljevalci/uvod_strokovni_spremljevalci_18.htm) (27. 1. 2021).
- JSKD. 2019. *Maroltovo srečanje odraslih folklornih skupin Slovenije 2019*. [Https://www.jskd.si/folklorna-dejavnost/prireditve/odrasle/maroltovo_srecanje/zalec_19/uvod.htm](https://www.jskd.si/folklorna-dejavnost/prireditve/odrasle/maroltovo_srecanje/zalec_19/uvod.htm) (26. 12. 2020).
- Klemenčič, Ivan. 2008. *Slovenske ljudske pesmi*. Ljubljana: Založba Obzorja, d. d. in glasbeno založništvo Helidon.
- Kumer, Zmaga. 2002. *Slovenska ljudska pesem: njena vsebinska, oblikovna in glasovna podoba*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Močnik, Damijan, Manica Habjanič Gaberšek in Samo Ivačič. 2007. *Slovensko ljudsko glasbeno izročilo*. V *Glasba, učbenik za glasbo v 1. letniku gimnazije*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Pavlin, Darko. 1993. *Slovensko narodno izročilo*. Ljubljana: Lexis d. o. o.
- Ramovš, Mirko. 1980. *Plesat me pelji*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Ramovš, Mirko. 1997. *Polka je ukazana*. Ljubljana: Založba Kres.
- Simetinger, Tomaž. 2017. *Plesno izročilo na slovenskem in njegova raba v folklornih skupinah*. V *Priročnik za folklorno dejavnost*, ur. Marjeta Pečarič, 7-10. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- Šrimpf Vendramin, Katarina. 2017. *Beseda urednika*. V *Priročnik za folklorno dejavnost*, ur. Marjeta Pečarič, 7-10. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- Terseglav, Marko. 2004. *Slovenske ljudske pesmi*. Ljubljana: Karantanija.
- Youtube. 2019. *Maroltovo srečanje 2019 – finale državnega tekmovanja folklornih skupin*. [Https://www.youtube.com/watch?v=oAU8R4u5IU8](https://www.youtube.com/watch?v=oAU8R4u5IU8) (26. 12. 2020).
- ZRSZ, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. 2020. *Opis poklica - Koreograf*. [Https://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=891&Filter=](https://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=891&Filter=) (6. 12. 2020).

SEZNAM SLIK

Slika 1: Pevke odrasle folklorne skupine KUD Študent Maribor (osebni arhiv avtorja).

Slika 2: Harmonikaš (osebni arhiv avtorja).

Slika 3: Pevci in pevke mladinske folklorne skupine KUD Študent (osebni arhiv avtorja).

Slika 4: Skupinski ples v zaprtem krogu (osebni arhiv avtorja).

Slika 5: Ples s kozarcem na glavi (osebni arhiv avtorja).

Slika 6: Poustvarjanje slovenskega ljudskega plesa (osebni arhiv avtorja).

Slika 7: Ples v paru (osebni arhiv avtorja).

Slika 8: Nastop folklorne skupine KUD Študent Maribor (osebni arhiv avtorja).

Slika 9: Izraba odra – trojke (osebni arhiv avtorja).

Slika 10: Odrska igra (osebni arhiv avtorja).

Slika 11: Aleksandra Petrovič in Marko Pukšič (osebni arhiv avtorja).

Slika 12: Anja Godec (osebni arhiv avtorja).

PRILOGE

- Priloga 1 Tabela s kriteriji – analiza ogleda posnetka nastopov folklornih skupin
- Priloga 2 Vprašanja za intervju

TABELA S KRITERIJI – ANALIZA OGLEDA POSNETKA NASTOPOV FOLKLORNIH SKUPIN

		FOLKLORNE SKUPINE						
		Mladinska folklorna skupina Mengeš	Akademsko folklorna skupina KUD Študent Maribor	Folklorna skupina Klas Horjul	Folklorna skupina KD Marko Beltinci	Folklorna skupina Leščeček KD Slavko Osterc Veržej	Folklorna skupina ŽKUD Tine Rožanc Ljubljana	Akademsko folklorna skupina France Marolt Ljubljana
KRITERIJI	Naslov koreografije	Spoznanje o Zali	Se malo nasmejati, dekle zapeljati	Pričakovanje	Gospa priplesala	Na koline	Pehltre babe	Po šapanju (=tepežkanju)
	Število plesalcev	16 (8Ž, 8M) + 3M občasno	16 (8M, 8Ž)	16 (8M, 8Ž) + 4M petje	12 (6M, 6Ž)	18 (9M, 9Ž) + 2Ž občasno	14 (7Ž, 7M) + 4 osebe v kostumih (pehltre babe) + 1M	16 (8Ž, 8M)
	Uporabljeni rekviziti	Ne	Klobuki	Klobuki, rože - majhni šopki	Ne	Kuhalnice	Vrvi, robci, verižica, vile, pentlje, zvonci	Robci
	Petje	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
	Glasbila oz. instrumenti	Kontrabas, harmonika, klarinet, violina	Tuba, klarinet 2X, violina, harmonika	Violina, klarinet 3x, harmonika, kontrabas, trobenta 2x, tuba 2x, boben, piščalka	Violina, klarinet, harmonika, kontrabas	Violina, klarinet 2x, harmonika 3x, tuba, trobenta, klavir	Violina 2x, klarinet 2x, harmonika, kontrabas	Violina 2x, klarinet, harmonika, kontrabas
	Skupinski plesi	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
	Parni plesi	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
	Solistični plesi	Da	Da	Ne	Ne	Ne	Da	Da
	Odrska igra	Recitacija, dvoboj med moškima	Igra s klobuki	Pometanje - čiščenje, premeti moških	Ne	Ne	Da	Ne
	Prostorska raven (izraba odra)	Vrste, krog, diagonale izraba celotnega odra	Krog, vrste, diagonala, kača, polkrog, izraba celotnega odra	Krog, izraba celotnega odra, diagonale, polkrog, vrste, četvorke	Vrsta, trikotnik, krog, polkrog, sredinsko orientirano	Vrsta, polkrog, krog, izraba celotnega odra	Kača, trikotnik, vrste, diagonale, izraba celotnega odra	Krog, polkrog, diagonale, vrste, izraba celotnega odra
	Začetek	00:14:43	00:24:33	00:33:58	00:44:11	00:54:04	01:04:47	01:15:12
	Konec	00:23:15	00:31:58	00:42:45	00:52:35	01:02:56	01:13:27	01:23:21
	Časovna raven oz. dolžina nastopa	00:08:32	00:07:25	00:08:47	00:08:24	00:08:52	00:08:40	00:08:09

Priloga 1

	Časovna raven od do	14:43 - 23:15	24:33 - 31:58	33:58 - 42:45	44:11 - 52:35	54:04 - 1:02:56	1:04:47 - 1:13:27	1:15:12 - 1:23:21
	Usklajenost plesalcev	Da	Da	Da	Delno	Da	Da	Da
	Ostala opazanja	Rute na ramenih in glavah, klobuki na glavah, dve osebi v uniformah vojakov	Klobuki na glavah, majhni šopki zatakneni za ženskim predpasnikom	Očala pri štirih plesalcih, rožice v laseh pri dekletih, ena oseba v uniformi strojevodje in ena oseba v uniformi vojaka	Klobuki na glavah	Moški predpasniki, rute in klobuki na glavah, petje na mikrofone	Aube na glavah, klobuki na glavah, pehtre babe z vilami	Uhani

VPRAŠANJA ZA INTERVJU

1. Kako dolgo se že ukvarjate oz. ste povezani s folklorno dejavnostjo?
2. Kaj vam osebno pomeni folklor?
3. Zanima me, ali so kakšne omejitve, ali je lahko folklornik oz. folklornica vsak?
4. Kaj je bistvo današnjih folklornih skupin?
5. Kako sta ples in petje povezana v folklornem nastopu?
6. Kako izberete primerno ljudsko pesem za nek splet oz. koreografijo?
7. Kako določite glasbila za folklorni nastop?
8. Kako vaditelji in vodje folklornih skupin izberete primerne plesalce za glavne plesne pozicije in odrsko igro?
9. Je število plesalcev na nastopu vedno parno? Če da, zakaj?
10. Kako vaditelji določite temo odrske postavitve?
11. Kako in kdaj se odločite o naslovu spleta oz. koreografije?
12. Katere rekvizite folklorne skupine najpogosteje uporabljate?
13. Na podlagi česa pa se odločite o uporabi rekvizitov?
14. Od kod črpate ideje za odrske priredbe in postavitve? So to priročniki, nastopi drugih skupin, splet,...?
15. Se voditelji folklornih skupin kje izobražujete? Če da, kje?
16. Analizirala sem nastope iz zadnjega državnega srečanja odraslih folklornih skupin. Vsi nastopi so dolgi okrog 8 min. Zanima me, kako je s časovno ravno oz. dolžino nastopov.
17. Na tem istem nastopu sem med inštrumenti ene izmed folklornih skupin zasledila tudi klavir. Zakaj se inštrumente, ki niso ravno ljudski, vključi v nastope?
18. Kako je z dodatki, kot so uhani, očala in podobno? So na nastopih dovoljeni?
19. Glede na korona virus, me zanima, kakšno je trenutno stanje v vaši oz. vaših folklornih skupinah, ki jih vodite?
20. Zanima me, kako vi vidite prihodnost folklornih skupin in ohranjanja pevske in plesne kulturne dediščine v prihodnje glede na trenutno stanje epidemije in nezmožnost vaj?